

УДК 371.134/.373.2:005.342

НАТАЛІЯ МИСЬКОВА

м. Хмельницький

miskova19@ukr.net

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті представлено різні тлумачення поняття «інноваційні технології». Подано рівні сформованості готовності до впровадження педагогічних інновацій: інформаційний, пробний, творчий та компоненти підготовки фахівців дошкільної освіти до впровадження інноваційних технологій. Також проаналізовано особливості впровадження в освітній процес дошкільного закладу ідей сталого розвитку. Показано основні принципи педагогіки емпайерменту як напрямку гуманістичної педагогіки, спрямованої на формування у дітей бажаних моделей поведінки та ставлень до навколишнього світу. Окреслено методи спонування дошкільників до діяльності та методи формування ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку в контексті ідей сталого розвитку.

Ключові слова: інноваційні технології, освіта для сталого розвитку, педагогічний процес, підготовка педагогів, педагогіка емпайерменту, сталий розвиток.

Нагальною потребою XXI століття стає формування такого способу життя, який би був основою довготривалого осядливо-гармонійного розвитку людства. Потрібна розвинена система цінностей, складова культурного світобачення кожної людини і суспільства вцілому, яка б незалежала б від економічних коливань, політичних змін. Такий світогляд, у якому захист і збереження природи, турбота про людину, її життя і дотримання її прав вважалися б настільки важливими, як і саме життя. Саме на таких засадах і сформувався поняття «сталий розвиток», тобто такий розвиток, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [2].

В умовах сучасної соціокультурної ситуації все більшого значення в розвитку суспільства надається освіті. Однією з центральних ідей нової освітньої ситуації є визначення гуманістичної парадигми освіти, переорієнтація на цінності людини. Реформування дошкільної освіти з метою більш повного задоволення інтересів сучасних дітей висуває нові вимоги до дошкільного навчального закладу. У нормативних документах: Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної

освіти в Україні, визначені нові цілі та пріоритети дошкільної освіти, а саме вказується на інноваційний характер діяльності дошкільних закладів [6].

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в педагогічний процес дошкільного навчального закладу інноваційних педагогічних технологій і методів. Пошук оптимальних форм організації освітнього процесу, використання передового педагогічного досвіду, а також використання інноваційних технологій є умовою ефективної взаємодії педагога з вихованцями.

Дослідженню проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти присвячено праці багатьох науковців. Сучасні дослідження, що розкривають окремі сторони підготовки майбутніх педагогів висвітлено в роботах Г. Беленької (формування фахової компетентності); Н. Лисенко (підготовка вихователів до організації еколого-дослідницької діяльності дітей в природі); проблеми структури і змісту психолого-педагогічної та фахової підготовки майбутніх вихователів розглядали Л. Артемова, А. Алексєєва, О. Богінч, Ю. Косенко, М. Машовець та інші.

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс

тощо) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Загальні проблеми формування інноваційної поведінки вихователя висвітлено в працях Л. Артемової, А. Богуш, І. Дичківської, Т. Поніманської, К. Макагон, К. Крутій та ін.

Питаннями впровадження ідей сталого розвитку в освітній процес навчальних закладів займаються О. Бессонова, Н. Гавриш, В. Карамушка, О. Орлова, О. Пометун, Н. Пустовіт, А. Степанюк, І. Сущенко та інші. Питаннями підготовки вчителів до викладання питань сталого розвитку займаються І. Бондарук, Г. Жирська І. Осадченко І. Січко, А. Степанюк. Проте, питання підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів до використання інноваційних технологій саме в контексті ідей сталого розвитку залишилося поза увагою науковців.

Вважаємо за необхідне теоретично дослідити проблему підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів до використання інноваційних технологій в контексті ідей сталого розвитку.

У Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні визначені нові цілі та пріоритети дошкільної освіти, а саме: «інноваційний характер освітньої діяльності, використання сучасних виховних та навчальних технологій в практиці роботи дошкільних закладів» [6].

Сучасні українські вчені розглядають інновацію в освіті як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувались по-іншому (О. Савченко); як «комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новацій» (Л. Ващенко); як результат (продукт) творчого пошуку або особи колективу, що відкриває принципово нове в науці й практиці, як результат народження, формування і втілення нових ідей (В. Паламарчук); як процес і кінцевий результат інноваційної діяльності (О. Попова); як процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети (Л. Даниленко).

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час пошуку, розробки, упровадження і поширення нових ідей. Творчий вихователь має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності, оскільки на практиці може експериментувати і переконуватися в ефективності методик навчання, коригувати їх, здійснювати докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу, пропонувати нові технології та методи навчання.

Д. Мазоха та Н. Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої чутливості до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідної корекції навчально-виховної діяльності. Особливу значущість має ця здатність за теперішньої постіндустріальної, інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення [7].

І. Дичківська виокремлює такі рівні сформованості готовності до впровадження педагогічних інновацій: інформаційний, пробний, творчий. Для педагогів інформаційного рівня характерним є орієнтація в конкретних методиках роботи педагогів-новаторів, а також зарубіжного досвіду педагогічних технологій, використання окремих елементів даних систем у власній діяльності. Педагоги пробного рівня намагаються втілити у власну діяльність відомі технології, у них є потреба у експериментуванні, бажання поділитися досвідом з однодумцями. Педагоги творчого рівня успішно володіють інноваціями, беруть участь у їх створенні [5].

Підготовка фахівців дошкільної освіти до впровадження інноваційних технологій є динамічною системою, складовими якої є взаємопов'язані компоненти:

- мотиваційний компонент передбачає мету: стимулювати в педагогів інтерес до набуття знань, умінь та навичок використовувати інноваційні технології;
- пізнавально-когнітивний компонент передбачає перелік основних знань та умінь, необхідних для ефективного використання інноваційних технологій, а саме: сутність та значення інноваційних

технологій; особливості використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі з дітьми дошкільного віку тощо;

- конативний компонент відображає сформованість відповідної компетентності щодо використання інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку [4].

Концепція сталого розвитку фундаментальним завданням ставить об'єднати економічну, соціальну та екологічну складову розвитку особистості та суспільства. Тому вважаємо за доцільне в контексті впровадження ідей сталого розвитку використовувати педагогічну спадщину В. Сухомлинського.

Особливості впровадження в освітній процес дошкільного закладу ідей сталого розвитку зумовлені специфікою розвитку дошкільників, однак принципи освіти для сталого розвитку є загальними для дітей різного віку. І головний принцип полягає в тому, щоб сформувати у сучасного покоління дітей уявлення про необхідність скеровувати розвиток суспільства в потрібне русло, прагнути до гармонійного, стабільного й безпечного життя сьогодні і в майбутньому. Освітня стратегія в інтересах сталого розвитку реалізується на засадах одного із напрямів гуманістичної педагогіки – педагогіки емпатуерменту. Цей напрям педагогіки, на відміну від традиційної, яка зазвичай орієнтована на накопичення знань, спрямований на формування у дітей бажаних моделей поведінки та ставлень до навколишнього світу [2].

Основними принципами педагогіки емпатуерменту є:

- створення умов для формування у дитини впевненості у власних силах і можливостях та відповідальності за результати навчання;
- прийняття дитиною рішень щодо власного стилю життя та їх виконання;
- забезпечення психологічного комфорту дітей під час занять як за допомогою спеціальних прийомів, так і через доступність змісту (за принципом вибору кожною дитиною тих кроків, які вона хоче і може здійснити);
- створення умов для появи у дітей ентузіазму і почуття задоволення від результатів групової й індивідуальної роботи, виконання дій і вироблення звичок

поведінки, орієнтованих на сталий розвиток, що досягається насамперед завдяки постійному позитивному (як за формою, так і за змістом) зворотньому зв'язку [3].

При зміні концепції навчання важливо і змінити методи. Насамперед дитину потрібно вчити діяти, тому і методи слід використовувати такі, що спонукатимуть дошкільника до діяльності. Для цього О. Безсонова пропонує скористатися таким алгоритмом дій:

- трикутник взаємозв'язків;
- пробний крок;
- запрошення до дії;
- моделювання взаємодії;
- перший досвід;
- рольова нарративна гра [1].

Одним із обов'язкових методів є використання проблемних запитань, що спонукає дітей дошкільного віку до пошуку відповідей спільно з дорослими й однолітками за допомогою доступних їм засобів [2].

Важливим методом є проектна гра. Вона полягає у створенні педагогом спеціальних ігрових ситуацій, в яких діти мають розв'язати певні соціальні завдання. У межах проектної гри доцільно використовувати прийом провокації, яка відбувається за наступною схемою: уточнення проблеми, визначення суті конфлікту, власна оцінка, пошук можливих рішень, спільний з дорослим аналіз зробленого вибору. Створити педагогічну провокацію можна як в ігровій так і в реальній ситуації [1].

Для формування ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку в контексті ідей сталого розвитку можна використовувати цілий ряд методів. Найвідомішими з них є: ранжування, складання списків, протилежності, незакінчені пропозиції, чотири кути, моральні дилеми.

У процесі такого навчання роль педагога змінюється. Він є організатором дітей, надихає їх, підбадьорює, скеровує їх зусилля. Педагог лише створює умови для безпечного й ефективного процесу навчання, запрошує взяти в ньому участь [3].

Таким чином, підготовка педагогів дошкільних навчальних закладів до використання інноваційних технологій в контексті ідей сталого розвитку вимагає ефективної

організації цілісної професійної підготовки, оновлення змісту фахової підготовки педагогів, знаходження доцільних засобів, методів та форм його реалізації.

Перспективу подальших наукового пошуку вбачаємо у визначенні шляхів підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів до впровадження ідей сталого розвитку в навчально-виховний процес.

Список використаних джерел

1. Безсонова О. К. На захисті майбутнього – з дитинства, або Педагогіка емпайерменту в дошкільному закладі / О. К. Безсонова // Вихователь-методист дошкільного закладу. — 2015. — № 3. — С. 11—17.
2. Гавриш Н. В. Бути чи не бути – ось у чому питання / Н. В. Гавриш, О. І. Пометун // Вихователь-методист дошкільного закладу. — 2015. — № 3. — С. 4—10.

3. Гавриш Н. В. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів / Н. В. Гавриш, О. Я. Саприкіна, О. І. Пометун ; за заг. ред. О. І. Пометун. — Дніпропетровськ : Ліра, 2014. — 120 с.
4. Гончар Н. П. Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Петрівна Гончар ; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» НАПН України. — К., 2015. — 306 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. — К. : Академвидав, 2012. — 352 с.
6. Дошкільна освіта в Україні: нормативно-правове регулювання / [упор. Л. В. Гураш, Т. В. Вороніна]. — К. : Вид. дім «Шкільний світ», 2006. — 120 с.
7. Коберник О. М. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Коберник, Г. І. Коберник. — Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/7686/97/>.

NATALIIA MYSKOVA
Khmelnitsky

PRESCHOOL TEACHERS` PREPARATION FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNIQUES IN THE CONTEXT OF THE IDEAS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article presents the different definitions the concept of «innovative technologies». The levels of preparedness for implementation of educational innovation have been posted in the article : informational level, trial level, creative level and components of training specialists of preschool education for the introduction of innovative technologies. Also the peculiarities of introduction of pre-school educational process of sustainable development ideas have been analyzed in the article. This article is about the basic principles of pedagogy empowerment as a direction of humanistic pedagogy aimed at developing children's behavior and attitudes to the world. The article deals with the methods of encouraging preschoolers to the activities and methods of forming value orientations in preschool children in the context of sustainable development ideas.

Key words: the innovative technologies, the education for sustainable development, the pedagogical process, the training of teachers, empowering pedagogy, sustainable development.

НАТАЛІЯ МИСЬКОВА
г. Хмельницький

ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В КОНТЕКСТЕ ИДЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

В статье представлены различные толкования понятия «инновационные технологии». Подано уровни сформированности готовности к внедрению педагогических инноваций: информационный, пробный, творческий и компоненты подготовки специалистов дошкольного образования к внедрению инновационных технологий. Также проанализированы особенности внедрения в образовательный процесс дошкольного учреждения идей устойчивого развития. Показаны основные принципы педагогики эмпайермента как направления гуманистической педагогики, направленной на формирование у детей желаемых моделей поведения и отношений к окружающему миру. Определены методы побуждения дошкольников к деятельности и методы формирования ценностных ориентаций у детей дошкольного возраста в контексте идей устойчивого развития.

Ключевые слова: инновационные технологии, образование для устойчивого развития, педагогический процесс, подготовка педагогов, педагогика эмпайермента, устойчивое развитие.

Стаття надійшла до редколегії 13.05.2015